

1168

1168 11 27

ANNUENTE. JEHOVA.
NOBILISSIMO. JCTORUM. ORDINE. SUFFRAGANTE,
SUCCINCTAM. DISCUSSIONEM,
THEMATIS.

UTRUM. OMNI. OBLIGATIONE. SOLVAT. FILIUM. FAMILIAS.
SENATUSCONSULTUM. MACEDONIANUM?

PRÆSIDE.

DN. GODOFREDO. STRAUSS. JUR. LICENT.

PUBLICÆ. EXPONIT. CENSURÆ.

JOHANN. CASPAR. DE. LOSS,

EQVES. MISNIC.

IPS. NON. FEBR. HOR. MATUT.

cl. 13c. LXVIII.

IN. JCTOR. ACROAT.

WITTEBERGÆ,

CHARACTERE. FINCELIANO. EXCÛDEBAT.

MICHAEL, METER.

JOVA JUVVA!

§. I.

Benè ac sapienter Dominicus Soto

a) De Just. & Tur. lib. 6. q. 6. art. 1. conf. Joban. de Salas Comment. in secund. sec. D. Thomæ de Contrahib. Tractat. de Usur. art. 1. dub. 1. num. 1.

Omnes ipsius de currere facultates, & in debitum convertere totum. Ita nimirum est; ne nimis forsitan inter homines charitatis, quæ cum in aliis, tum potissimum in sublevandâ per mutui dationem proximi necessitate cernitur, existeret fervor, non potuit sibi temperare cacodæmon, quin maligna illis suppeditaret consilia, ipsam eam sub æquiritatis prætextu refrigeratura certè, si non penitus extinctura. Quid enim effrenes illi & infruniti sceneratores aliud moliantur, quàm ut cum summo aliorum detrimento sordidè ditescant, quos ad incitas non rarò plusquàm crudeliter redigunt, vix vitâ miseris relictâ miserimâ. Ut rectè adeò percontanti, quid scenerari? quid hominem occidere? responderit Cenfor Cato. §)

b) Cic. lib. II. de off. sub fin. c) Auson. lib. 15.

Turpia lucra

Fœnoris, & velox inopes usura trucidat.

§. 2. Non igitur suâ destituendâ veniunt Majores laude, qui, cavendum sibi rati, ne quid Respublica damni pateretur, circumspectam suam in hisce quoq; exserere laborârunt providentiam, certis subinde legibus ad cœrendam usurariorum malitiam promulgatis. Testatum hoc reliquit quàm evidentissimè modò laudatus Cato, d) quando sceneratorem ait acerbiores ac furem dedisse pravitatis suæ pœnas, quòd more majorum quadrupli condemnari solitus fuerit ille, hic dupli solummodò multam subierit. Cum qu; latius serpens malum hoc non in eorum tantum, quibus credebatur, sed & in aliorum tenderet ruinam, dum nempe filii familias, creditâ sibi sub lege usurarum pecuniâ, ut obligatione sese liberarent, vel votis, vel factis etiam non semel vitæ insidiabantur parentum; plusquàm inhumanum

d) Lib. de Rust. ab init.

visum id fuit Claudio Imperatori. Latâ igitur hic Lege sâvitiam creditorum cohibuit, ne in mortem scilicet parentum pecuniam filiis familiâs scœnori darent. e) Non potuit tamen saluberrima hæc constitutio intemperate perstare diu. Sed cùm exinde licentiam scœnatorum pecunias filiisfam. credendi restrictam videret impudentissimus quidam usurarius Macedo, divini pariter atq; humani juris dictamina insuper habens; gnarus interim, id propter datam iis accelerandi mortem patrum occasiorem fuisse statutum, huic quoq; pessimò contravenire Legi exemplò non erubuit. Inter cœteras enim sceleris causas, quæ SCti Macedoniani f) verba sunt, quas illi natura ministrabat, sive suggererat, h) etiam æs alienum adhibuit, & sæpè materiam peccandi malis moribus dedit. Urq; fraudem faceret Edicto Claudiano, i) incertis nominibus, hoc est, in incertum solutionis terminum, quandocunq; scilicet filiusfam. reddere creditum posset, ut non præcisè iste in tempus mortis paternæ conferretur, l) pecuniam filiisfam. credidit, novitate sceleris Edicti prohibitionem pœnamq; elusurus. Verùm & huic detestandæ vafricitati masculè obvium fuit. Quas laudes jure suo sibi vindicat Vespasianus Imperator, qui auctor Senatui fuit decernendi, ne filiorumfam. scœnatoribus exigendi crediti jus unquam esset, hoc est, ne post mortem quidem parentum. m) Antea enim, vivo quidem adhuc patre, creditoribus negabatur repetitio, propter insidiarum nempe exinde orientium rationem; cessante verò hæc illo mortuo, & si constaret, citra filii scelus decessisse parentem, competeat efficaciter. Id quod optimè ex verbis Ulpiani, n) ETIAM post mortem patris ex Legis dispositione denegari actionem, dicentis colligit subtilissimus Frantzkius. o) Er hoc est illud SCtum Macedonianum, ab impellente suâ ita nuncupatum, impio nimirum scœnatore Macedone, non à filiofam. quòpiam luxurioso; p) favorabile parentibus, publicè utile, usurariis tremendum, quippe quod petentes repellit fortiter, suppeditatâ filiis Exceptione ipsorum actionem perpetuò elidente. Quod licet initio scœnatorum causa fuerit constitutum, extensum tamen id fuit; ut per l. 7 §. 9 de SCt. Maced. nihil ampliùs interfit, utrum sub usuris an sine iis credatur pecunia filiisfam. Atq; de hoc quidem dubitare Domitianum fuerit, ut quod expressâ Legum sanctione munitur non sine temerariè alicujus stultitiæ notâ à quòquam impugnandum. Cumq; in foro externo id planè certum sit, illud plusculum dubitationis alere videbatur; utrum ab omni obligationis vinculo liberetur per SCtum Macedonianum filiusfam. adeò, ut hæc oppositâ Exceptione si oneri solvendi humeros subtrahat, in conscientia quoq; reddatur tutus?

s. 3. Interim, si pensus rem cogitemus, eximie fallunt & falluntur, quimodocunq; nullam prorsus obligationem contrahi à filiofam. mutuum accipiente, præter casus SCtum cessare facientes, quos hic planè seclusos volumus, vanè sibi putaverint. Facile isti quidem totum negotium composituri, si tam veritate, quàm persuasione supervacancâ illorum nite-

retur

e) Tacit. lib. XI.
Annal. 13. A-
lex. ab Alex.
lib. I. Gen. dier.
c. 7. in fin.

f) l. 1. de SCt.
Maced.

g) Gotthofred.
ad d. l. 1.

h) Dn. Struße
Exerc. 20. th. 51.

i) Dn. Frantzke
ad D. de SCt.
Maced. n. 4.

k) Dn. Struße
d. l.

l) Sveton. in
Vesp. Vitâ cap.
XI.

m) d. l. 1.

n) d. l. n. 5.

o) Dn. Hahn.
ad VVesenb. de
SCt. Maced.
n. 3. p. m. 916.

retur assertio. Quid enim prohibeat, quod minus filiusfamilias recte rationis usu, quod potissimum in contrahente est, instructus, huiusque auxilio consentire valens, ut ex ceteris contractibus, sic & in mutuo naturaliter obligetur? Nec ob stare hic S.Cri dispositionem recte dixeris; quippe, de quo discretè Paulus §) restatur, naturalem in eo obligationem manere. Nemo igitur in dubium hanc vocaverit, nisi qui aperte & in os obloqui legibus, ipsarumque auctoritati præfractè resistere præsumat. Accedit argumentum firmissimum à diversâ huius, ab alius indebiti, soluti repetendi conditione petitur. Quod planè indebitum est, condici modis omnibus potest; a) filiusfamilias si creditum sibi solverit iterum Creditori, tantum abest, ut repetendi facultatem habeat, ut potius solutum meritisimo suo creditori retinendi ut suum sibique debitum plenâ gaudeat libertate. π) Qui verò id fieri citra iniquitatem possit, si obligatus ne naturaliter quidem foret filiusfamilias? Atque eâ finè quoque Legem 9. citat. ubi id, quod jam attulimus, statutum reperitur, Lex antea allegata 10. naturalem obligationem loquens immediatè sequitur, ut rationem dispositionis indubitatam redderet. Quamquam aliam velit Paulus Laymannus, ρ) quia & mulier pro alio intercedens naturaliter obligetur & tamen solutum repetere possit; eamque talem substituat, quod hoc S.Ctum magis in odium fœneratorum sit introductum, beneficium verò mulieri competens, potius in eius gratiam constitutum: Odiosa verò restringi, ut ex adverso favorabilia extendi debeant; qui Doctoribus loquendi mos est. Mihi pro præsentis argumento sufficiat ad ductum Legum firmam exinde obligationem naturalem filiifamilias haut obscure evinci. Siquidem unius rei plures quandoque dari possunt rationes.

§. 4. Sed nec civilem omnem obligationem hic sequestrandam penitus existimaverim. Illam enim etiam locum habere necesse est in iis omnibus, in quibus exceptione tantum juvatur alter. Exceptionem namque sine actione dari absurdum, cum hanc illa, haut secus ac habitum privatio, præsupponat. Jam verò Lex 19. aliique passim in t. r. de S.Cri Maced. obvii textus testes sunt omni exceptione majores, filiumfamilias S.Cri in vicem perpetuæ exceptionis uti debere ad Creditorem reprimendum. Quis neget ergo Civilem adesse obligationem ubi datur actio? Tralatitium est inter Philosophos, effectum de causa testari; nec filiam esse sine matre, ex correlatorum naturâ patescit. At vero parum nobis faceissent negotia verba S.Cri: ACTIO PETITIOQUE; DARETUR; ea enim non nisi de effectu veniunt exaudienda, nisi manifestè antinomiam arguere Leges pervicaciter tentes. Quamvis alii hæc verba restringant ad eum casum, si expressè appareat, contra S.Ctum fuisse actum; & tunc exceptionem adversus actionem dari censeant, si de eo ambigatur. Quod tamen suo relinquimus loco. Et ut maximè locutionis evidentiam hic urseris; sponte tamen nascitur, quod reponam. Eo nimirum respexisse Senatam, quod nihil interest, ipso jure quis actionem non habeat, an talem, quæ per exceptionem in-

§) L. 1. d. S.Cri Macedon.

o) t. t. d. condit. indebit.
π) L. 9. s. f. d. S.Cri. Maced. conf. L. 40. d. condit. indebit.

ρ) in Theolog. moral. lib. 3. sect. 5. Traht. 4. cap. 15. n. 3.

¶) *L. 115. d. R. l. firmetur.* ¶) Ad stipulator adest VVesenbecius, ¶) haut frustra sibi præterea existimans, Prætores olim ex S^Cro petitiones hoc nomine denegasse, quamvis ipso jure ex obligatione extitissent. Et quid in re manifesta tam anxie laboramus? facit utramque paginam Lex antepen. de S^Ct. Maced. num. f.

¶) *Vid. Petri Ostermanni rational, ad Inst. §. 7. quod cum eo qvi in al. pot. &c.*

¶) *Bnf. ad L. 1. d. S. C. Maced. num. 6.*

¶) *Dn. Struv. Exerc. 1. th. 58. Conf. L. 6. de I. & I.*

¶) *Exercit. 20. th. 55.*

¶) *in Not. ad VVesenb. de S. C. t. Maced. num. 2.*

¶) *Ubi mortuo filiofamilias creditorem ejus non posse accipere fidejussorem refertur ex Juliano; quod nulla, neq; Civilis, neq; naturalis obligatio SUPER SIT, cui accedat.* Cur SUPER SIT? quia vivo filiofamilias utraq; extitit, cumq; eo extincta est. Vana enim & inutilis hæc esset ratio, nisi unquam fuisset. Nam quod non superesse amplius dicitur, utiq; aliquando fuerit oportet. ¶)

¶) *§. 5. His ita prælibatis apparet oppido, quid ad thema nostrum propositum respondendum veniat.* Quod à Civili quidem obligatione ratione effectus in foro externo filiumfamilias suppeditando exceptionem liberet S^Crum; nullatenus verò à naturali, quippe quæ in L. 10. manere extertè perhibetur. Idq; adeò ut relinquat conscientia filiofamilias creditum datà occasione solvendum, concessã solummodo exceptione, in odium fœneratorum favoremq; parentum & ultimato utilitatem publicam, litis ingressum impediende. ¶) Nec erit ergo hoc negotium è numero eorum, quæ juri civili determinationem suam transcribunt. Si quidem hic jus civile non determinat, sed obligationi tantum detrahit effectum suum in foro externo, impediendo scilicet actionem ipso jure existentem. Id enim hæcenus solenne ipsi est, ut aliquando non asisat juri naturæ, ex justa ratione quãdam vim & effectum denegando alicui actui, qui tamen secluso illo jure positivo haberet effectum. ¶) Cujus evidens spectatum exemplum in pacto nudo est: huic ob rationem politicam, ne scilicet nimis constriingeretur Civium loquendi libertas, neq; multiplicarentur lites, detrahitur effectus, hoc est, denegatur actio; interim non prohibetur, quo minus quis pactum firmiter initum servet; sed paciscentis relinquitur conscientia, eumq; qui dictamen rationis & conscientia suæ non observat, non absolvit jus civile. Haut aliter comparatum hic cum mutuo est: subministrat equidem in favorem parentum & odium fœneratorum exceptionem filiofamilias lex positiva, interim eum convictum in conscientia, si non solvat, non absolvit. Quippe ipsius dispositio sese non extendit ultra forum externum. ¶)

¶) *§. 6. Quæ omnia licet ita sese habeant, in quæstione tamen, utrum in conscientia quoque tutus sit exceptionem Senatus Consulto opponens filiofamilias? mirum quantum inter se scinduntur Doctores.* Dominus Struvius ¶) id differè adstruit, tutumq; pronunciat in conscientia, qui hoc S^Cro utitur, licet naturalis obligatio maneat; ob Legis scilicet civilis auctoritatem, quam observare debebat fœnerator. Idem ferme sentit Dominus Hahnus, ¶) quòd, etiam illud S^Crum non ratione aliqua internâ & naturali, sed externâ & civili nitatur, ab odio fœneratorum & utilitate publicâ desumptâ; tamen internæ & naturalis, de mutuo reddendo, præ-

do, prævaleat externa, propter circumstantias, sitq; adeo tutus in conscientia filiusfamilias, qui exceptionem illam opponat. Illud tamen quod Filiucius *a*) asserit, filiumfamilias mutuum accipientem teneri in conscientia ad restitutionem, utroq; approbat pollice. Cæterum ut suam thesin probet Dn. Hahnus, determinationem hinc juris civilis adesse putat; & subesse hinc quidem præceptum juris naturæ de mutuo reddendo; at illud determinari jure Romano ad particulares modos & certas circumstantias, quæ non cadant sub legem naturalem, exemplo depositi restituendi in L. 31. depositi. Simili modo affirmantium castra sequitur Zæsius *b*) etiam in inferiori foro huic exceptioni locum esse adstruens, ductus autoritate Innoc. & Panorm. in cap. novit. 13. n. 33. X. de judiciis. Ratione vero eâ, quod justa Lex inducta in bonum publicum, ad reprimendas aliquorum creditorum nequicias, potuerit illos jure suo privare; atq; ita operetur etiam in foro conscientie. Allegat is quoq; Covarruv. de pactis part. 2. §. 3. n. 6. tanquam stantem à sua parte. Quem item hanc in partem citat Paulus Vocerus *c*) iisdem rationibus affirmativam defendens. Ludovicus Molina *d*) statuit cum reliquis, naturaliter, quin & civiliter obligari ex mutuo filiumfamilias; sed tamen in conscientie quoq; foro à Scto reddi tutum. Idq; propterea, quod potestas publica introducere id potuerit in communem bonum: Lex autem justa vim habeat in foro conscientie. Quo nomine & non parum reprehenditur à non nemine, quasi ne naturaliter quidem filiumfamilias obligari tradat. Crasius paulò philosophatur Johannes de Lugo *e*) qui propter Sctum hoc ne obligari quidem censet filiumfamilias cum in foro externo, tum interno seu conscientie judicio. Utramq; obligationem concedit Ferdinandus de Castro Palao *f*) sed & utramq; tolli putat per sæpè dictum Sctum. Fundamentum suæ assertionis depromit ex eò, quod, si naturali solvendi obligatione exceptio Macedon. non liberaret filiumfamilias, non satis cautum foret periculo parentum, iniquitatiq; sceneratorum prospectum; siquidem & tunc filiusfamilias, ut ab ea obligatione liberetur, ære q; alieno conscientiam suam gravante, paraturus foret insidias haut secus ac antea parenti. Credendum ergo potius sibi existimat, non solum à civili obligatione, sed & naturali eum liberari. Allà deinceps allatà insuper ratione, quod alias lex quandam fovere videatur iniquitatem exceptionem concedens, ne mutuum, quod non obstante illà in conscientia debitum sit, solvatur. Ipse sibi verò dubitandi ratione accersit ex dictis suprâ. §. n. 3. quod solutum repeti à filiofamilias non possit; eamq; satis feliciter occisam putat ab auctoritate Legis positivæ; quia scilicet ea ita disponat, ut solutum retineatur, non quia debitum sit, sed quia Respubl. positâ solutione, rei solutæ dominium, & retentionem creditoribus concedat; ne infinitis fora replerentur litibus, neve intelligeretur filii legem Macedonianam favere voluisse; sicuti positâ exceptione, ante solutionem, ab obligatione solvendi filii eximantur in favorem parentum. Nec contrarium, decidi in L. 9. h.t. arbitratur. Solum enim

a) Tract. 34.
cap. 10. nu. 222.
in fin.

b) in Comm.
ad D. de Sct.
Maced. n. 6.

c) in Comment.
ad Instit. quod
cū eo qm in al.
pot. est C. n. s.
d) d. 1. §. 1.
Tom. 2. disp. ut.

301. n. 1. §. 2.
e) disp. 25. sect. 1.
num. 3.

f) Oper. moral.
part. 5. tract.
32. disp. 4. punct.
3. num. 6.

caim

eam intendere ut significet, ab actione creditorum liberari filios in poenam creditorum, non ex intentione filios exonerandi ab obligatione solvendi, tamen si verè exonerentur. Porro & hoc addit, quod exceptio ista sit quidem odiola respectu feneratorum, favorabilis tamen respectu parentum, ac proinde latius interpretanda. Tandem & Paulus Laymannus g) succedit. Hic itidem ad auctoritatem Legum civilium provocat; quod nempe illæ potuerint tum ob odium feneratorum, tum etiam ob Reip. commodum ita statuere, ut tam extra iudicium, quam in iudicio, adeoq; in utroq; foro, exceptio creditoribus opponeretur ad liberationem filiorum familias. Voluisse autem id leges, colligit potissimum ex L. tamen si, II, h. r; ubi habetur, filium familias perpetuam exceptione tutum esse contra Creditorem; adeo ut, etsi non opposita exceptione à iudice condemnatur, nihilominus illà eidem uti liceat; quod vel falsum fore putat, vel iniquum, nisi & in animæ iudicio liberaretur. In sequenti verò contextu ad Covarruvie argumentum quoddam respondet, quod inferius discutendum nobis reservamus.

§. 7. Et hi quidem sunt, ut alios taceam, affirmativæ acerrimi propugnatores. Quorum argumenta satis gravia, nec de nihilo videri poterant; ut parum abluerit, quin in illorum sententiam iverimus; accedente cum primis tantorum virorum auctoritate, quæ unica ad quidvis etiam credendum tyronem inducere valet. Verum quia conscientia tenerrima perhibetur virgo, amplexuum multorum impatientissima, vix puto excusandum, qui, dum ab omni restitutionis vinculo conscientiam quoq; filii familias serio adstruit immunem, tam amplas ipsi ad nequitiam aperit fenestras. Quid enim hoc est aliud, quam allicere eundem, ut nihil vereatur dare verba turpiter, creditoribus suis fœdè imponere, conquirere alienum æs, quo ad malitiam, ad luxum, ad alia nefanda abucatur flagitia, si quidem quoq; in conscientia liber erit? Est conscientia actus intellectus practici judicantis aliquid hic & nunc agendum esse vel fuisse tanquam bonum & honestum, vel fugiendum esse vel fuisse tanquam turpe & inhonestum. h) Eaq; fluit ex synteresi, habitu s. ilicet & conservatione principiorum practicozum, quæ ita homini innata sunt, ut non possit ea non scire, propter rationem ipsi competentem, per quam solam à brutis differt. Et hinc est, quod Spiritus S. ad Rom. 2. de gentilibus graviter perhibet: Ostendant opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia eorum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus vel defendentibus. Caterùm & ideo quoq; duplicem faciunt moralium Doctores conscientiam, naturalem scilicet & illuminatam, Idq; propterea, quod ad synteresin latius acceptam referri debeant non solum generales de jure conclusiones ex principiis naturalibus per certam consequentiam, sive discursum, deductæ; sed & omnes veritates practicæ, quibus per fidei revelationem certum præbemus assensum. i) Hinc ita finiunt utramq; conscientiam. Naturalem, quæ agnoscat pro lege principia natu-

g) Theol. moral. lib. 3. Sect. 5. Tract. 4. c. 15. num. 4.

h) Laymann. lib. 1. tract. 1. de consc. cap. 2.

i) Gbithelm. Amelius de consc. lib. 1. c. 3. num. 6.

naturalia & conclusiones ex iis deductas: illuminatam, quæ insuper agnoscat quicquid in scripturis præscribatur. Sive igitur definitionem ipsam conscientiæ, sive utramque ejus speciem aspicias, utrobique emicabit clarè, in conscientia obligari filium familias mutuam accipientem non obstante Macedoniano Scto. Ipsa enim ipsius conscientia judicat indubie, turpe esse, cum alterius damno locupletari; k) & honestum, restituere id, quod creditum fuit. Idq; perspectu facillimum ex principiis ipsi innatis. Generale est, & clam esse neminem poterit, quod circumfertur: Quod tibi fieri non vis alteri ne feceris. Jam nemo sanè voluerit sibi non restitui id, quod sub lege restitutionis credidit. Certum ergo hinc est, nec ipsum filium familias bene agere & rectè, si, quod creditum sibi est, non restituat; & igitur obligari in conscientia naturali eundem ad restitutionem, ne contra eam graviter peccet. Quod si verò illuminatam, uti loquuntur, perpendas conscientiam, ad oculum patebit, ipsum adhuc in conscientia obligari. Sit nobis instar omnium, quod à Regio Psalmista instinctu Divino dicitur: l) Impius mutuam accipit & non solvit. Huic ergo si assensus præbeatur, ut necessariò præberi debet, convictus erit in conscientia filius familias, impium se esse nisi solvat. Et frustra hic est Petrus Ostermannus, m) dictum hoc Davidis de mutuo legitime dato solum modo accipiendum esse, asserens; hoc verò esse illegitimum, quia tendat in perniciem patris. Posito enim, esse id propter illegitimum, non erit tamen respectu filii, de quo potissimum quæstio nobis intercedit. Disertè hoc loquitur L. I. in fin. d. Sct. Macedon. cessare Sctum Macedonianum, si ex peculio castrensi solvendi facultatem habeat filius, affirmans.

§. 8 Nulli ergo dubitamus sequi vestigia subtilissimi Moralistarum, Didaci Covarruvæ à Leyva. n) Hic ipse judicii libratissimi Vir non obstante Macedoniani exceptione in animæ quoque judicio verè teneri adstruit filium familias ad solutionem mutuæ pecuniæ, & quidem ipsi creditori. Evincit id ex sæpius citata lege g. §. penult. d. Sct. Macedon. Ita autem ille philosophatur: *Est manifesti juris, creditoribus denegari jure civili actionem in pœnam: non tamen ex hoc ipsos debitores ab are alieno liberari, nec ipsos creditores propriâ pecuniâ à Lege privari: tantum sanè actione avâ à judicem exteriorem proponendam privantur.* Quibus subjicit statim Innocentium & Panormitanum, aliosq; non parum deerrasse vero, qui quâdam utantur distinctione; quasi tunc demum in animæ judicio teneri ad solutionem filium velint, si nihil eorum malorum, quæ lex præsumit, ex mutui datione contigisset. Licet enim id evenisset; non tamen apparere Creditorem à lege privari propriâ pecuniâ: nec filium familias debitorem ab ejus solutione liberari. Atque hoc insuper ex Bartolo, liberationem jure pœnæ causâ contingentem unanimè liberare debitorem in animæ judicio, dicente confirmat. Ex eodem

B

k) L. 14. de condit. indeb. L. jure naturæ 206. de R. J.

l) Psalm. 37. Vers. 21.

m) Rational. ad Instit. ad §. 7. quod cum eo q. in al. poi. Et.

n) Tom. I. Re. lect. cap. quæst. 6. de part. in 6. part. 2. §. 3. n. 6.

dem hoc nostro Covarruvia deponit sententiam suam Andreas Fach-
neus, o) auctoritateque ejus nixus negativam sibi habet persuasissimam.
w) *Controvers. juris lib. 2. cap. 62 in fin.* Nec aliis ad firmandum illud utitur argumentis, quam à naturali filiifam-
p) *d. j. l. j. lib. 2. tract. 10. disp. 2. dub. 3. n. 47.* ictas obligatione, soluti denegata repetitione, & injusto exinde præ-
remissivè prius hanc controversiam nobiscum decidit; deinde de suo
addit, quòd jura hic non liberent ab obligatione naturali; sed solum à
civilì, negando nimirum actionem in foro externo; & quamvis jus non
assitit contractui, illud tamen ei non resistat, nec naturalem tollat o-
bligacionem. Essent plures, quorum auctoritate corroborari nostra senten-
tia posset, nisi temporì parcendum, & studendum brevitati foret, aut
præstaret pugnare rationibus, quam longè arcessere autoritatum pon-
dera.

§. 9. Videamus igitur adversariorum tela, utrum infringere ea-
dem & repellere valeamus. Illud primum miror, quòd omnes fermè il-
li naturalem obligationem manere admittant (nec enim possunt aliter,
propter sæpius citatæ Legis expressam assertionem) excepto unico Cardi-
nale de Lugo, cui hæctenus, quantum nobis quidem perspicacibus esse
licuit, nemo Doctorum vel interpretum assensus est; & tamen in consci-
entia filium SCro utentem pronuncient tutum. Quovis enim certo
certius est, obligationem naturalem ipsam esse obligationem in consci-
entia; & eum, qui naturaliter obligatur, non posse non etiam in con-
scientia obligari. q) Ita nimirum est: obligatio naturalis est vinculum a-
liquod naturæ & æquitatis, vel ex conventionè quâlibet seriâ, vel sine
eâ quoque ex singulari æquitatis ratione stringens r) Jam, quæ ex natu-
râ descendit, conscientiam obligat, idque ex principiis practicis. Hinc
naturaliter obligatus filius in conscientia quoque teneatur necesse est.
Porro obligatio naturalis æquitatis vinculum est: utique & hic consci-
entia munus suum exequetur; cognoscit enim æquum & honestum,
simulque illud præcipit servandum. At enim verò quis neget seriam
quoque in hoc negotio intercessisse conventionem? Obligamur verò na-
turaliter ex consensu, & ex eodem in conscientia quoque obligamur, quam
primum enim consensum est, statim conscientia dictat promissa esse ser-
vanda, Quæ omnia manifestum faciunt naturaliter obligatum obligari
in conscientia. Et idem agnoscit acutissimus Vinnius. s) Cæterum quo-
modo obligatio naturalis stare; & tamen in conscientia quoque esse pos-
sit liber filius familias, non video: directò enim hæc inter se pugnant, &
alterum alterum tollat necesse est.

q) *Ferdinand. Vasq. illu. str. controvers. part. 1. lib. 1. cap. 28. n. 10. p. m. 309.*
r) *Vinn. ad rubr. Instit. d. oblig. n. 3.*
Franz. ad D. de condit. ins. deb. n. 22. Tab. bor partit. element. part. 3. sect. 7. th. 11. s) cit. loc.

t) *de scient. lib. 5. cap. 25. n. 18. 19.*

§. 10. Legum civilium autoritas hic parum conficit. Damus enim
subentes meritò Legem positivam obligare in conscientia, non quidem
immediatè & per se, sed per conscientiam erga DEum, quod vult Gwil-
helmus Amelius. t) Operatur hoc divina Magistratus institutio, jus
suisq;

fusq; expressus, ex quo ad obediendum Imperantibus adstringuntur
 parentes. Unde famosum illud Pauli: *u)* Omnis anima potestatibus
 sublimioribus sit subdita. *w)* At id extendendum non est ad leges per-
 missivas, quippe quæ non seriò præcipiunt aliquid aut verant, sed per-
 mittunt. Quot enim quæso permittunt propter politicam rationem
 leges nostræ civiles, quæ in se turpia sunt atque inhonestæ? Pa-
 tescit hoc, ut alia præteream, ex l. 27. de hæred. petit. ubi lupanaria per-
 mittuntur. L. 5. de donat. L. 4. d. condict. ob turp. caus. sustinentur do-
 nationes meretricibus factæ, ipsaq; per consequentiam scortatio per-
 mittitur. Simile exemplum habemus in concubinato. Interim si hi-
 sce legibus vim conscientias obligandi adscriberes, quot Deum immor-
 talem! exinde propullulatura forent absurda? Sic naturaliter contra-
 hentibus se invicem circumvenire permittum: *x)* ergone in conscien-
 tia obligabuntur ad circumveniendum? Dissimile equidem in quibus-
 dam nostrum ab his est, at in hoc tertio, ratione conditionis suæ per-
 missivæ, eadem militat ratio. Suppeditatur enim ob favorem paren-
 tum; atq; odium fœneratorum filiofamilias exceptio contra creditorem,
 interim non tenetur in conscientia eandem opponere, nec absolvitur inde
 ab onere solvendi, si data occasione solvere possit licet vel maximè
 eandem opposuerit. Nec jubet SCtum mutuum non reddi, sed non
 reddi in præjudicium & detrimentum Patris. Quatenus enim illud
 non exinde nascitur, ipsa etiam lex civilis mutuum restitui severè im-
 perat, quod ex iis, quæ de peculio castrensi supra diximus, evadit mani-
 festum. Dici autem non potest, quod externa circumstantia præva-
 leat naturali & internæ de mutuo reddendo regulæ; siquidem illa hæ-
 cenus tanti non est, nec probari ullo modo poterit, illud unquam inten-
 disse SCti dispositionem.

§. II. Quod de determinatione juris civilis dicitur, id quomodo
 huc quæret pl. nè non penetro. Ubi enim illa determinatio mutui
 lateat, usq; huc nondum perspicere, licuit. Non negamus quidem
 hanc facultatem juri civili, quippe quæ in determinatione Legitimæ ju-
 re naturæ debita, aliisq; exemplis ad oculum patet. At factum nega-
 mus. Siquidem in toto juris volumine ne *xx)* quidem de eo repereris,
 si vel centies volveris & revolveris. Et ut maximè tibi hic determina-
 tionem aliquam singas; non aliter licebit tamen, quàm respectu paren-
 tis, quod cum ipso detrimento hoc mutuum reddi non debeat. Ver-
 rum & illa determinatio nulla fuerit, quia respectu patris mutuum hoc
 mutuum non est; adeoq; determinationem recipere nequit. Ceterum
 respectu filii nulla hic determinatio reperiet locum, cum ex asser-
 to Legum naturaliter ad restitutionem obligatus maneat. Maxima
 verò stat differentia ratio inter depositum restituendum, & nostrum
 mutuum. In illo enim, per l. 31. depositi, restitutio expressè prohibetur,
 hic non item.

u) ad Rom. 13.
w) Conf. Vasq.
 part. 1. lib. 1.
 c. 29. n. 1. Fer-
 dinandus de
 Castro Palao
 Oper. Moral.
 part. 1. tract. 3.
 disp. 1. punct.
 14. n. 2. Johan.
 de Salas disp.
 10. d. LL. sect.
 1. n. 6. Domin.
 Soto de J. &
 J. lib. 1. q. 8. art.
 4.
x) L. 16. §. 5. d.
 minor.

§. 12. Innoc. & Panorm. potissimum hoc est argumentum: creditori filii familias non licere denunciationem facere contra filium, propter obstantem S^ci exceptionem: adeoque tutum esse in conscientia filium familias, si beneficio utatur Macedoniano: idque ex Bartolo adducit Panormitanus in c. Novit. 13. n. 33. X. de judic. ; ubi ex eodem porro refert, licet obligatio naturalis filium teneat, præjudicari tamen ipsi à beneficio Macedoniano introducto in odium Creditoris favoremque parentum, nec minus ad delicta coercenda. Deinde verò hanc subtilem, uti loquitur, subjicit rationem, quod nihil sit apud filium familias, cujus dominium non habeat; siquidem rei mutuatæ dominium ad eum transeat, contra actionem verò adversus eum intentandam data sit ipsi legitima exceptio. Cumque illa sit concessa ab eo, qui actionem dedit, filio hoc sufficere & tutum eum esse etiam quoad DEUM. Parum hic moramur, qualem hic intelligat denunciationem Bartolus, licet judicialem præsupponere Panormitanum ex præcedentibus ipsius collectu hauri difficile videatur. Nec indagabimus prolixè, an prohibeatur creditor denunciationem judicialem facere contra filium S^ci exceptionem opponentem. Id tamen dicimus, malè hic concludere cum Bartolo Panormitanum. Supra enim fuit evictum, naturaliter obligatum esse obligatum in conscientia. Jam si illam obligationem admiserit, hanc quoque admittat necesse est. Nihil verò stringit, quod dicit, præjudicare naturali obligationi S^ci; id enim hæcenus strenuè negamus, cum illam non tollat, sed remedium solummodo suppediter, quo pater familias securus esse possit tum ab insidiis vitæ suæ struendis, tum ab onere solvendi creditum citra consensum suum contractum; tum etiam ut foeneratorum coerceretur pravitas. Ratio à Panormitano subjecta, ut ut subtilissima, parum habet in recessu. Quod si enim propter dominium mutui per contractum transiens liberaretur filius familias à solvendi necessitate, quis daret mutuum alteri? Et licet suppediter exceptionem, qui dedit actionem, non tamen is propterea absolvit filium familias, sed ipsius relinquit conscientia solvendum id, quod sibi creditum est. Ponamus autem denunciationem creditori contra filium familias facere non licere; id propter canones absolvent filium familias contra naturalem æquitatem? quinimò potius assistunt Legum civilium dispositioni, & quandoquidem illæ naturalem non tollunt obligationem, etiam hanc in suo relinquant vigore.

§. 13. Justam legem in publicam utilitatem latam posse quem privare suo jure, id sano sensu admittimus. Cæterum utrum inde, si id factum fuisset, cum tamen factum simpliciter negemus, etiam filius familias liber sit, de eo dubito. Si enim ita, creditorem suo jure aliquo modo in pœnam à Lege civili orbari; id tamen respectu parentis fiet solummodo, & actionis in foro externo ipsi cum effectu competentis. Interim ex eo de liberatione sua filius non habebit sibi gratulari, cum quic-

quicquid etiam disponat hic jus civile, in naturalis obligationis subs-
tentionem tendat minimè. Illud mirari magnoperè subit, Zæsum & Vo-
tum Covarruviam allegasse ut sententiæ suæ assertorem, cum expressè
tamen contrarium citato defendat loco.

§. 14. Ex dictis §. 9. & 10. concidit itidem Molinæ fundamentum.

Majoris fortè ponderis fuerit, quod in suam sententiam accersit Ferdi-
nandus de Castro Palao; dum naturaliter filio obligato manente non
satis cautum fore periculo dicit parentum. Timendum enim, ne adhuc
ante dies in fata patris inquirent liberi. Neq; verò absurdè adeò,
cùm legis intentio ea potissimum videretur, discrimini prospicere pa-
rentum & coercere filios insidias illis stuentes nefariè. Verum enim ve-
rò id hæcenus tanti non est, ut disertam legis assertionem collat atq;ve
evellat. Est enim hanc eandem Senatui fuisse intentionem; ea tam-
en ultra forum externum extendi noluit, quia obligatio datat natu-
ralis. Jam ergo vim inferremus legi, si contra expressa ipsius verba ob-
ligationem in conscientia tollere eam voluisse statueremus. Satis au-
tem periculo parentum cautum existimavit lex, si in externo judicio
creditoribus repetendi denegaretur facultas: cum tutus exinde evadat
patrens de solvendo in suum detrimentum credito; nec etiam præcisè co-
gantur filii ad conquirenda hinc inde solvendi media; sed liberum ipsis
relinquatur datà occasione solvere, & conscientia suæ sine parricidii
scelere facere satis. Nec volitutum filium familias sibi putat Dicastillo.

Mut à minori conscientia onere, credito scilicet, liberetur, incurrere
gravius parricidii nempè. Quod si tamen adhuc maleferiat quidam
tantum conari scelus præsumant, id fieri per accidens nemo non videt;
firmà interim manente Legis dispositione, quæ adhuc finem suum erit
assoluta. Quid enim, si in conscientia etiam ab onere solvendi libe-
rare filium potuisset & voluisset Sæcum; posthabito tamen istoc benefi-
cio, in favorem fortè creditoris tale quid patrare non erubesceret filius;
ergone ex illius conamine in cassum abierit saluberrima legis intentio?
Quin sexcenti alii id non facere, sed occasionem præstolari, & citra im-
pietatem contractum se exsolvere possunt. Injustè verò legem iniqui-
tatis ream postulat Ferdinandus de Castro Palao. Non enim concedit
exceptionem, ne mutuuum, quod eâ non obstante in conscientia debe-
tur, solvatur: sed ne solvatur cum detrimento & incommodo parentis.
Rationem ipsi obstantem quod solutum repeti nequeat, parum sufficien-
ter confutatam video, propter sæpius citatam Legem 10. de Sæto Mace-
don. Quid ergò opus longè accessere rationes denegatæ facultatis re-
petendi, à beneplacito legis, & incommodo multiplicationis litium pe-
titas; siquidem accuratorem subministret dicta lex: Quia naturalis ob-
ligatio manet. Legis, sed etsi pater &c. interpretatio cerebrina est &
facti ac contraria ipsis verbis: non quia eos exonerare lex voluit: ut &
subsequenti legi. Nec movet nos regula: odiosa restringi, favoresque

y) dict. loc.
num. 50.

ampliari debere. Ea enim virtutem suam amittit in presenti negotio ubi expressè aliud in Legibus decisum invenitur.

§. 15. Quantum legum civilium auctoritas, quam pro se adducit Paulus Laymannus, corroboret affirmantium sententiam, tediousè hic repetere nolumus. Restat ut persequeremur, an ex eo, quod perpetua exceptio non opposita etiam, adeoq; & extra iudiciū, proficit; obligationem quoque in conscientia tolli probeatur. Et sanè id Laymanno nullatenus concesserim. Infirmis enim & manca fuerit sequela, extra iudicium prodest exceptio, ergò in conscientia liberatur filius. Siquidem quod dicitur, extrajudicium prodesse SCRITUM, non extendendum venit ad forum animæ; sed ad extrajudicialem spectat exactionem: hoc est, creditor extra iudicium etiam crediti exigendi facultatem non habet. Iniquitatem ergo ex hoc ipso resultantem frustra hic timeret Laymannus. Reservavimus nobis ejusdem Doctoris, quam ad Covarruvix reposuit argumentum, responsum, cuius etiam supra §. 3. mentionem quandam ingessimus. Nimirum cum Covarruvias liberari filios familias in pœnam solummodo dicat creditorum, eosque inde adhuc in animæ teneri iudicio, quia lex eos exonerare noluerit. L. sed etsi &c. promptè repperit Laymannus: in eâ lege mentem fuisse JUCTO tantum discriminis afferre rationem, cur pupillus si v.g. quod civiliter indebitum erat, solverit, repetere possit, filius familias non item; eamque causam ex favorabili & odioso depromit. Verum sic ita; illa tamen ratio, non exonerari filios, sed naturalem persistere obligationem, quæ in ipso textu & subsequenti lege subrexitur, nullatenus erit sequenda. Bene ergò ipse Laymannus naturalem civilemque hic agnoscit obligationem; at contra illam malè exceptionem in animæ quoque iudicio opponi posse putat, cum tantam sibi illa virtutem minimè vindicet.

DEO SOLI GLORIA.

GENEROSE LOSSI;

Dum pulpita iterum disputaturus auctor conscendis, ego verò silere nolui. Non quod meâ istâ incomptâ satis scripturâ ad quicquam tibi me profuturum existimarem; sed ne securior negligentiorq; officii mei viderer. Bene enim tuis, **GENEROSE LOSSI**, conatibus precantur omnes, & multum exinde presidii olim sibi sperant in publicum. Quorum eaq; idem expectationem, quod haud vanè augurari licet, vel superabis eximie, vel eidem tam abundè facies satis, ut quidem alius nemo. Ut enim de excellentibus ingenii dotibus iudicandisq; alacritate, quâ jam es in illo adolescentia verte, nil quicquam dicam; rarus ac inusitatus planè hauriendi juris divini pariter ac humani, literasq; politiores addiscendi fervor in te ad miraculum eminent. Nec effectus defuit hâcenus: quippe quæm specimina, quæ in publicum dedisti sat elimata, disertè loquuntur. Ut adeo, sibi discernendum ex Cathedra, sibi oratoris munus obeundum, dicendo valeas ubiq; a quæbus cunctos, plurimûs verò quæm longissimè præles. Præter hæc tam elegantibus moribus virtutumq; disciplinâ composuisti animum, ut facili quæm, in tui amorem advertas ac trabas. Eò sit, ut quæ perinsegni eruditiovis tui non capiatur, tuæ illi singulari modestiæ facili cedant. Nam Gallicè quod dicitis, idq; promptius, ut quæ Germanum te ignoret, Gallum illic æstimet. Tuam igitur indolem & ipse miratus semper sum, & ad ea spatia, quæ inter illa adolescentiæ & ætatis firmè consistia fecisti, obstupui non semel. Non putes, **GENEROSE LOSSI**, abjecto placendi studio adductum me hæc talia scribere: uberrima ad manum se dant hanc in rem veritatis indicia, quæ, me quæmvis iacente, ipsa tuam oratura causam esset. Benedicat ex alto Sanctissimum Numen ulterius tuis studiis actionibusq; pulcherrimis, ut quæm nunc juvenem impensè amamus, virum olim reverenter colamus. Dabam ex meo Museo prid. Non. Febr. 1710 LXXVII.

Tuus ex asse

P R Æ S E S.

GENEALOGIE I. 1021

Handwritten text, likely a genealogical record, written in a historical script. The text is arranged in several lines and appears to be a list or a series of entries. The ink is dark and the paper shows signs of age and wear.

Handwritten text, possibly a signature or a date, located at the bottom right of the page.

Handwritten text, possibly a date or a reference number, located at the bottom center of the page.

X2615925

VDA7

B.I.G.

Farbkarte #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

1608 11 27

E. JEHOVA.
ORDINE. SUFFRAGANTE,
DISCUSSIONEM,
IATIS.
E. SOLVAT. FILIUMFAMILIAS.
M. MACEDONIANUM?
SIDE.
RAUSS. JUR. LICENT.
ONIT. CENSURÆ.
PAR. DE. LOSS,
MISNIC.
HOR. MATUT.
LXVIII,
ACROAT.
BERGÆ,
LIANO. EXCŪDEBAT,
METER.

[27]

